

Farliga sinnen

En intelligent och stimulerande amerikansk film som vågar ställa frågan varför eleverna i en "värstingklass" är störiga – och anta konsekvensen!

Åldersrekommendation:

Högstadiet / gymnasiet

En filmhandledning av
Gunilla Granath

Varför döper man en film om en gymnasieklass till "Farliga sinnen"? Har ungdomar som kommer ifrån segregerade slumområden farliga sinnen?

Är de farliga därför att de bor dåligt, därför att deras föräldrar är arbetslösa, därför att de är fattiga och underprivilegerade. Är de farliga därför att de inte kan känna att undervisningen i skolan har det bittersta med dem själva att göra?

"Värstingklassen"

När den nytexaminerade läraren LouAnne Johnson kommer till den vita medelklasskolan för att vikariera placeras hon ovetande i skolans "värstingklass". Alla i den klassen bussas från innerstadens slumområden. När hon oförberedd kliver in i klassrummet är det ingen av eleverna som tar notis om henne. De spelar musik, rappar, snackar och dansar och bryr sig helt enkelt inte.

Nästa dag har hon bytt den städade klänningen till jeans och skinnpaj och berättar för eleverna att hon är en före detta marinkårsofficer som kan karate. Det imponerar. Men det räcker bara en kort stund.

Man kan med rätta fundera över hur det kommer sig att barn och ungdomar från problemområden ofta är stökiga, att de bråkar i klassrummet, att de tycks totalt ointresserade och inte lyssnar. Att de ofta bemöter lära-

Michelle Pfeiffer i rollen som klok och intuitiv lärare i en störig klass med låg självkänsla.

re med en överlägset kritisk attityd. Att de agerar som en teaterpublik som ser en verkligt dålig pjäs.

Men vad kan vi annat vänta oss när "pjäsen" har fullständigt fel innehåll och det dessutom alltid är vi själva som har huvudrollen? Den traditionella undervisningen räknar inte med det liv och den erfarenhet som dessa ungdomar har. När ska ungdomarna själva få bli aktiva aktörer?

När vuxna människor inte på något plan möter unga människor med sådant som berör deras konkreta verklighet börjar de unga sitta av tiden och skärmar av sig.

LouAnne är klok och intuitiv och smart. Hon inser att hon måste nå sin klass på deras villkor. Hon är en vit medelklasskvinna med hög utbildning och gott självförtroende. Ungdomarna i hennes klass är allt utom vit medelklass och de har ingen tradition att falla tillbaka på när det gäller utbildning. De har definitivt inte gott självförtroende. Klassen och läraren kunde gott komma från varsin planet. Eleverna

är fullständigt på det klara med den saken. Till en början är de också förbannade på henne för att hon kommer och kräver saker av dem, hon som inte har en aning om det hårda liv de lever.

Poesi av Bob Dylan

Hon börjar att arbeta med Bob Dylans poesi, med Mr Tambourine Man, en dikt som i mångt och mycket handlar om elevernas verklighet. Det börjar hända saker i klassen. Folk börjar prata och uttrycka åsikter.

Under en grammatiklektion skriver hon verbet "välja" på svarta tavlan. En lektion i grammatik behöver inte enbart behandla språkliga teknikaliteter. Den kan lika väl beröra vad man väljer att göra av sitt liv och att man faktiskt själv kan välja. LouAnne visar att hon är intresserad av sina elevers liv och av vad de tycker och tänker. Döda fakta blir till levande kunskap.

De flesta av ungdomarna i klassen har lärt sig att inte lita på någon. De har lärt sig att visa en hård fasad,

men som alla vill de naturligtvis bli sedda och älskade. Vem vill inte ha uppmuntran och beröm?

Långsamt men säkert börjar klassen begripa att LouAnne verkligen vill dem väl och att hon är stenhårt övertygad om deras kapacitet och begåvning.

Att undervisa i LouAnnes klass är förmodligen som att undervisa i ett Rinkeby eller ett Rosengård i miniformat. Där finns etniska motsättningar och kulturkollisioner. Emilio, klassens eleganta ledare, råkar i ett häftigt slagsmål med två av killarna i klassen. LouAnne försöker ingripa, men de två killarna blir ändå hämtade av polisen. LouAnne inser att hon bara gjort saken värre genom att ingripa på det sätt hon gjort. Hon beslutar sig för att besöka dem hemma.

När hon kommer till Raul är hans föräldrar tysta och ödmjuka. De talar skyndsamt om för LouAnne att de ska ge Raul ett ordentligt straff för att han gett sig in i ett slagsmål.

Bryta mönster

När skolan tar kontakt med hemmet brukar det nästan undantagslöst handla om tråkigheter. När man studerar minspelet hos Raul och hans föräldrar förstår man att det är exakt så. Föräldrarna ser uppgivna, men samarbetsvilliga ut. De vill så gärna att deras son ska sköta sig och ta sin examen. Raul visar ingenting. Han är redan inställd på att han kommer att bli orättvist behandlad och vill få det hela undanstökat så fort som möjligt.

När scenen ändrar karaktär och både Raul och hans föräldrar plötsligt inser att denna lärare kommit av omsorg och vill tala om för modern och fadern att Raul faktiskt är en av hennes favoritelever, att han är både begåvad och ambitiös är det i förstone ljuvligt att se deras häpna glädje. I nästa ögonblick får man ändå en känslomässig örfil vid tanken på hur fruktansvärt osedd och missgynnad denna unga pojke hittills har varit.

Är LouAnne en annorlunda lärare? Här med Wade Dominguez som Emilio.

Liksom alla hans klasskamrater.

På samma sätt som svenska politiker har även amerikanska valt att skära ner på resurserna när det gäller utbildning, speciellt i de kommunala innerstadsskolorna. I Amerika är det till 90 procent fattiga och underprivilegerade etniska grupper som går i kommunala skolor. De välbärgade går i privatskolor.

Vem är det som är hjälten i den här filmen? Är det LouAnne som orkar vara lärare i en så här "jobbig klass"? Är det eleverna som orkar vara i den överkliga skolmiljön, som orkar jobba efter skolan och ta sin examen mot alla odds?

- * Är LouAnne romantiserad eller borde alla lärare vara som hon?
- * Är eleverna romantiserade?
- * Riktas det någon kritik mot skolsystemet i den här filmen och hur uttrycks den i så fall?

LouAnne är en ovanlig lärare på flera plan. Hon mutar eleverna med chocklad, hon utlyser en poesitävling och den eller de som vinner får gå ut på restaurant med henne. Hon lånar en elev en stor summa pengar, hon tar med sig en elev, hotad till livet, hem till sig, hon litat på dem, men hon misslyckas också vid några tillfällen. Hon räknade inte med att krafterna utanför skolan ändå är så starka som de är.

Man kan kanske sammanfatta LouAnne som lärare om man säger att hon är oerhört personlig. Hon är samma person som lärare som hon är

som människa. Hon gömmer sig aldrig någonsin bakom en pedagogisk roll.

Hon är till en början mycket, mycket drivande; utan henne skulle allting stanna, men när hon känner att hon misslyckats, att hon inte längre orkar, är det klassen som driver. De argumenterar, de är listiga, de mutar henne i sin tur retsamt med chocklad, de ger henne tillbaka hennes egna argument och de uppfinner nya.

De har kort sagt precis den kapacitet som hon hela tiden räknade med att de hade.

Litteraturtips:

Margareta Norlin; *Barnets århundrade*, Rabén & Sjögren 1994. En debattbok som bla tar upp hur nedskärningar i skolan drabbar barnen.

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

USA 1995.
Originaltitel: *Dangerous Minds*
Manus: Ronald Bass efter LouAnne Johnsons bok "My Posse don't do Homework"
Regi: John N. Smith
Foto: Pierre Letarte
Klippning: Tom Rolf
Kostym: Bobbie Read
Musik: Kathy Nelson

I ROLLERNA:

LouAnne Johnson – Michelle Pfeiffer
Hal – George Dzundza
Raul – Renoly Santiago
Emilio – Wade Dominguez
Callie – Bruklin Harris
Mary – Beatrice Winde
m fl

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 99 min
Format: Vidfilm 1.1:85
Ljudsystem: Dolby SRD
Censur: 11 år
Översättning: Paula Ekström
Svensk premiär: 25.12.1995

DISTRIBUTION:

Buena Vista International, Box 5631,
114 86 Stockholm
Tel 08-440 52 00, fax 08-678 19 18